පුරවැසි අධ්‍යාපනය

කෙටි සටහන් පොත

10 හා 11 ශ්‍රේණිය

* සැකසුම : ඩබ්.කේ.ටී. ලක්මාලි
* පාසල : ර/ශ්‍රී අභයතිස්ස විද්‍යාලය

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනය

1 විවිධ පාලන ක්‍රම - රාජාණ්ඩු, රදළ ආණ්ඩු, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදි පාලනය

2 ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ආරම්භ වූයේ - ග්‍රීසියේ ඇතැන්ස්

3 ඇතැන්ස් පෞර රාජ්‍යයේ ප්‍රධාන පාලන ආයතනය - පුරවැසි සභාව

4 ඇතැන්ස් පෞර රාජ්‍යයේ පාලනයට සම්බන්ධ නොවූවන් - කාන්තාවන්, වහලුන්, විදේශකයන්

5 සමූහාණ්ඩු පාලනය - ඉන්දියාවේ වජ්ජි ජනපදය

6 සප්ත අපරිහානි ධර්මය - ★නිතර රැස්වීම හා සාකච්ඡා කිරිම

★සමඟිව රැස්ව සමඟිව සාකච්ඡා කර සමඟිව විසිරයාම

7 වැඩවසම් සමාජ ක්‍රමය - ක්‍රි.ව.5 – 15 සියවස

8 පාලන කටයුතු සඳහා ජනතා සහභාගීත්වය ඇති වූ අවස්ථාව - ඉංග්‍රීසි විප්ලවය (උත්කෘෂ්ට විප්ලවය)

9 ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ ස්වරූප - ඍජු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය හා වක්‍ර ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය

10 ඍජු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය වර්තමානයේ ක්‍රියාත්මක නොවන්නේ,

- ජනගහනය අධිකවීම ★රාජ්‍ය භූමි ප්‍රමාණය විශාලවීම
- අවශ්‍යතා සංකීර්ණවීම

11 ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ගැන නිර්වචන - ★ඒබ්‍රහම් ලින්කන් ★ සීලර්

12 ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක අංග ලක්ෂණ

- තරඟකාරී පක්ෂ ක්‍රමය ★අධිකරණයේ ස්වාධීනත්වය
- ඡන්ද කොට්ඨාස ක්‍රමය ★නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණ

13 ජනතාව සතු බලය - පරමාධිපත්‍ය බලය(පාලන බලතල,ඡන්ද බලය, මූලික අයිතිවාසිකම්)

14 ලංකාවේ මැතිවරණ - ජනාධිපතිවරණය, මහ මැතිවරණය, පළාත් පාලන ආයතන මැතිවරණ

15 පක්ෂ ක්‍රමයේ ස්වරූප

- ඒක පක්ෂ - චීනය, කියුබාව, උතුරු කොරියාව
- ද්වි පක්ෂ - ඇමෙරිකාව, බ්‍රිතාන්‍යය
- බහු පක්ෂ - ශ්‍රී ලංකාව, ඉන්දියාව

16 තරගකාරි පක්ෂ ක්‍රමයේ ලක්ෂණ

- මහජන නියෝජනයට ඇති ඉඩකඩ පුළුල්වීම
- අත්තනෝමතික පාලනයක් බිහිවීම වැළැක්වීම
- බහුවිධතාව තුළින් එක්සත්කම ගොඩනැගීම

17 නියෝජන ක්‍රම - සරල බහුතර නියෝජනය හා සමානුපාතික නියෝජනය

18 ඡන්ද කොට්ඨාස බෙදා වෙන් කිරීම - මැතිවරණ සීමා නීර්ණය කිරීමේ කොමිෂන් සභාව

19 ඡන්ද කොට්ඨාස බෙදීමේ නිර්ණායක - භූමිය හා ජනගහනය

20 ඡන්ද කොට්ඨාස බෙදීමේ ප්‍රයෝජන -

- ප්‍රාදේශීය සංවර්ධනයට ඇති ඉඩකඩ පුළුල් වීම
- ඡන්ද කොට්ඨාසයට වග කියන නායකයෙක් තෝරා ගතහැකි වීම

21 නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණයක් ලක්ෂණ

- නියමිත කාලසීමාව තුළ මැතිවරණ පැවැත්වීම
- මැතිවරණ නීතිරීතිවලට අනුකූලව මැතිවරණ පැවැත්වීම
- සාමකාමී වාතාවරණයක් තුළ මැතිවරණ පැවැක්වීම

22 විරුද්ධ පක්ෂයෙන් ඉටුවන කාර්යය

- ආණ්ඩුවේ යහපත් කටයුතු සාර්ථක කර ගැනීමට සහයෝගය දීම
- වඩාත් යහපත් විකල්ප ආණ්ඩුක් පිහිටුවීමට කටයුතු කිරීම
- ආණ්ඩුවේ ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධි ක්‍රියා විවේචනය කිරීම

23 නිදහස පිළිබඳ නිර්වචනය - ජී.ඩී.එච්. කෝල්

24 රටක මූලික නීතිය - ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව

25 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුව කටයුතු කිරීමේ ප්‍රයෝජන

- මූලික අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා වීම
- අධිකරණයේ ස්වාධිනත්වය සුරක්ෂිත වීම
- නීතියේ රැකවරණය සැමට සමාන ව ලැබීම

26 නිදහස් ජනමාධ්‍ය මඟින් ඉටුවන කාර්යය

- සත්‍ය හා නිවැරදි තොරතුරු ජනතාව වෙත ලබා දීම
- ජනතාවගේ දැනුම වර්ධනය කිරීම
- කාලීන තොරතුරු නිසි වේලාවට ජනතාව වෙත ලබා දීම

27 අධිකරණය මඟින් - යුක්තිය පසිඳලීම

28 නීතියේ ආධිපත්‍යය යනු - රටක සැමට ඉහළින් නීතිය පැවතීම

29 නීතියේ ආධිපත්‍ය පවතින බවට විදහාපාන ලක්ෂණ

- නීතිය ඉදිරියේ සමානාත්මතාව
- වරදකරුවන්ට දඬුවම් හිමිවීම
- චෝදනා පතයකට අනුව පමණක් පුද්ගලයෙකු අත්අඩංගුවට ගැනීම

30 රාජ්‍යයක ලක්ෂණ - භූමිය, ජනගහනය, ආණ්ඩුව, ස්වාධිපත්‍යය බලය

31 රාජ්‍ය පිළිබඳ නිර්වචන - මහාචාර්ය ගානර්, ඇරිස්ටෝටල්

32 15වන සියවසින් පසු බිහි වූ රාජ්‍යය - ජාතික රාජ්‍ය

33 ජාතික රාජ්‍යයක ලක්ෂණ

★ එක් ජාතියක් සඳහා එක් රාජ්‍යයක් යන සංකල්පය මත පදනම් වීම

★ වෘත්තීය නිලබල පැලැන්තියකින් පාලනය වීම

34 ප්‍රථම ජාතික රාජ්‍යය - එංගලන්තය හා ප්‍රංශය

35 ජාතික රාජ්‍ය බිහිවීමට හේතු - පුනරුදය හා විද්‍යාත්මක දැනුම වර්ධනය

36 එංගලන්තය, ප්‍රංශය ප්‍රබල ජාතික රාජ්‍යය වීමට හේතු

- දියුණු ආර්ථික තත්ත්වය ★යුධ හා නාවික ශක්තිය

37 රාජ්‍යයක භූමිකාව/ කාර්යය

- නීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීම
- මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම ★පොදු සේවා පවත්වාගෙන යාම

38 රාජ්‍යයන්ගේ ස්වරූප = ★ඒකීය රාජ්‍යය (ශ්‍රී ලංකාව, ප්‍රංශය, බ්‍රිතාන්‍යය)

★සන්ධීය රාජ්‍යය (ඇමෙරිකාව, ඉන්දියාව, ස්විට්සර්ලන්තය)

39 ආණ්ඩුව - රජයේ කැමැත්ත හා මහජන අපේක්ෂා ප්‍රායෝගිකව ක්‍රියාත්මක කරන ආයතනය

40 ආණ්ඩුව පිළිබඳ නිර්වචන - මහාචාර්ය ගානර්

41 ආණ්ඩුවේ කොටස්/ අවයව

- ව්‍යවස්ථාදායකය - නීති සම්පාදනය, මුදල් පාලනය
- විධායකය - නීති ක්‍රියාත්මක කිරීම
- අධිකරණය - යුක්තිය පසිඳලීම/ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම

42 ආණ්ඩුක්‍රමවල ස්වරූප

- පාර්ලිමේන්තු ආණ්ඩු ක්‍රමය - නාමික හා සත්‍ය විධායක දෙකකි.
  ව්‍යවස්ථාදායකයෙන් විධායකය තේරී පත් වේ
- ජනාධිපති ආණ්ඩුක්‍රමය - විධායක බලය ජනාධිපති හසුරුවයි.
  විධායකය ව්‍යවස්ථාදායකයට සෘජුව බැඳී නැත.

43 පුරවැසියෙකු සතු යුතුකම් වර්ග දෙකකි - නීතිමය යුතුකම් හා සදාචාරාත්මක යුතුකම්

44 රජය කෙරෙහි පුරවැසි යුතුකම්

- නීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීම ★සමානතාත්මතාව ආරක්ෂා කිරීම
- පරිසරය ආරක්ෂා කිරීම

45 ප්‍රජාතන්තවාදි පාලනයක් සාර්ථක වීමට අවශ්‍ය අංග

- නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණ ★ නීතියේ ආධිපත්‍යය
- අධිකරණයේ ස්වාධීනත්වය

46 ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදි පුරවැසියෙතු සතු ගුණාංග

විරුද්ධ මත ඉවසීම, නීතිගරුකවීම, සහයෝගයෙන් කටයුතු කිරීම

47 ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක වැදගත්කම

- සමාන අයිතිවාසිකම් හිමිවීම ★පුද්ගල හැකියා සංවර්ධනයට ඉඩ ලැබීම

බලය විමධ්‍යගත කිරීම හා බලය බෙදා හැරීම

1. බලය - රාජ්‍යයේ පාලන කටයතු පවත්වාගෙනයාම සඳහා එයට ඇති හැකියාව
2. බලයේ අවසාන හිමිකරු - මහ ජනතාව
3. බලයේ ස්වරූප - දේශපාලන බලය, පරිපාලන බලය, ආර්ථික බලය
4. බලය විමධ්‍යගත කිරීම - මධ්‍යම ආණ්ඩුව සතුවන පරිපාලන බලතල යම් ප්‍රමාණයක් පාර්ලිමේන්තු පනතකින් ප්‍රාදේශීය ඒකක වෙත පවරාදීම යි.
5. බලය විමධ්‍යගත කරන ආකාර - ★පරිපාලන රටාව විමධ්‍යගත කිරීම
   ★ප්‍රාදේශීය ඒකක වෙත ආණ්ඩුවේ කාර්යයන් පවරාදීම
6. බලය විමධ්‍යගත කිරිමෙන් මඟින් බිහි වන රාජ්‍යය - ඒකීය රාජ්‍යය
7. බලය බෙදාහැරීම - ආණ්ඩුව සතු බලතල ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මඟින් ප්‍රාදේශීය ආණ්ඩු (ප්‍රාන්ත) වෙත පවරා දීම යි.
8. බලය බෙදා හැරීමෙන් බිහිවන රාජ්‍යය - සන්ධීය රාජ්‍යය
9. රාජ්‍යයන් වර්ග දෙක - ඒකීය රාජ්‍යය හා සන්ධීය රාජ්‍යය
10. ඒකීය හා සන්ධීය රාජ්‍යය

ඒකීය රාජ්‍යවල ලක්ෂණ	සන්ධීය රාජ්‍යවල ලක්ෂණ
1. ආණ්ඩුව සතු බලතල එක් මධ්‍යම ආණ්ඩුවකින් ක්‍රියාවට නංවයි.	1. ලිඛිත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් පැවතීම
2. පාර්ලිමේන්තු පනතකින් පරිපාලන බලතල විමිධ්‍යගත කරයි.	2. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් බලය බෙදා හරියි.
3. ඕනෑ ම අවස්ථාවක විමධ්‍යගත කරන ලද බලතල නැවත පවරා ගත හැකියි.	3. ව්‍යවස්ථාව අර්ථ නිරූපණය කිරීමේ බලය ඉහළ අධිකරණයකට පැවරීම

11. සන්ධීය රාජ්‍යයක බලය බෙදා හරිනු ලබන ඒකක දෙක - මධ්‍යම ආණ්ඩුව හා ප්‍රාන්ත අතර
12. **ඒකීය රාජ්‍යය**
    - පවතින ආණ්ඩුව - ඒකීය ආණ්ඩුව
    - රටවල් - ශ්‍රී ලංකාව, මහා බ්‍රිතාන්‍යය, ප්‍රංශය
    - නිර්වචන - මහාචාර්ය හරමන් ජේ. ෆයිනර්, මහාචාර්ය ඒ.වී. ඩයිසි
    - වාසි - ඉක්මනින් හා පහසුවෙන් ආණ්ඩුවට තීරණ ගත හැකි වීම
13. **සන්ධීය රාජ්‍යය (පෙඩරල් රාජ්‍යය)**
    - පවතින ආණ්ඩුව - සන්ධීය ආණ්ඩුව
    - රටවල් - ඇමෙරිකාව, ඉන්දියාව, ඕස්ට්‍රේලියාව
    - නිර්වචන - ඒ.වී.ඩයිසි, මහචාර්ය කේ.සී.ත වියරේ
    - යහපත් ලක්ෂණ - ★ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන රාමුව ශක්තිමත් වීම
      ★විශාල රාජ්‍යවල පරිපාලන තීන්දු ගැනීම පහසුවීම

14. බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේ මහ නගර සභා - කොළඹ, ගාල්ල, මහනුවර
15. පළාත් ගණන - 09
16. පළාත් සභා පිහිටවූයේ - 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 13වන සංශෝධනය
17. මධ්‍යම ආණ්ඩුව හා පළාත් සභාව අතර සම්බන්ධීකරණය කරන්නේ - ආණ්ඩුකාරවරයා
18. පළාත් ආණ්ඩුකාරවරයා පත් කරන්නේ - ජනාධිපති
19. පළාත් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ බලතල - පළාත් සභාව ඇමතීම හා සංදේශ යැවීම
    පළාත් සභාව කැඳවීම, වාර අවසාන කිරීම, විසුරුවීම
20. මහ ඇමති හා අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ බලතල - පළාත් ආණ්ඩුකාරවරයාට උපදේස් ලබාදීම
    පළාත් අයවැය ලේඛන සකස් කිරීම
21. පළාත් සභා සතු බලතල ලැයස්තු 03
    i පළාත් සභා ලැයිස්තුව (37) - පළාත් පාලන කටයුතු, ආර්ථික සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීම
    ii සංවෘත ලැයිස්තුව (ම. ආණ්ඩුව - 17) - විදේශ කටයුතු, ජනලේඛන හා සංඛ්‍යා ලේඛන කටයුතු
    iii සමගාමී ලැයිස්තුව - සැලසුම් කිරීම, ජාතික නිවාස සහ ඉදි කිරීම
    (මධ්‍යම ආණ්ඩුව හා පළාත් සභා - 36)
22. පළාත් පාලන ආයතන - මහ නගර සභාව, නගර සභාව. ප්‍රාදේශීය සභාව
23. පළාත් පාලන ආයතනයක ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය කරන්නේ - මහ සභාව
24. **ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපදය**
    - රාජ්‍යයේ ස්වරූපය - සන්ධීය රාජ්‍යය
    - ආරම්භක ජනපද - 13 ★වර්තමාන ප්‍රාන්ත - 50
    - ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යූහයේ ලක්ෂණ - ★විධායක ජනාධිපති විධායක බලතල ක්‍රියාත්මක කරයි
      ★ෆෙඩරල් අධිකරණ පද්ධතියක් ක්‍රියාත්මක වීම
    - මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ බලතල - මූල්‍ය කටයුතු, ජාතික ආරක්ෂාව සැලසීම
    - ප්‍රාන්ත ආණ්ඩුවල බලතල - අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍යය
25. **ස්විට්සර්ලන්තය**
    - රාජ්‍යයේ ස්වරූපය - සන්ධීය රාජ්‍යය
    - ප්‍රාන්ත නම හා ගණන - කැන්ටන් - 26
    - නිල භාෂා - ජර්මන්, ප්‍රංශ, ඉතාලි
    - ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යූහයේ ලක්ෂණ - ★සාමූහික විධායකයක් (සන්ධීය මහ මණ්ඩලය) පවතී.
      ★ද්වි මාණ්ඩලික පාර්ලිමේන්තුවක් පවතී.
    - මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ බලතල - විදේශ කටයුතු, ආරක්ෂාව හා හමුදා කටයුතු
    - ප්‍රාන්ත (කැන්ටන්) බලතල - කර්මාන්ත, මහ මාර්ග
    - සුවිශේෂ ලක්ෂණ - ★කැන්ටන්වලට තම බලය ක්‍රියාවට නංවමින් ස්වාධීනව
      කටයුතු කිරීමට අවස්ථාව අහිමි වීම

බහු සංස්කෘතික සමාජය

1 සංස්කෘතියක ලක්ෂණ - ආගම, භාෂාව, සිරිත්විරිත්

2 බහු සංස්කෘතික ජන සමාජයක ලක්ෂණ

- එක ජන කොටසක වුව ද ප්‍රාදේශීය විවිධත්වයක් පැවතීම
- විවිධ ජන වර්ග, ආගමික විශ්වාස දරණ පුද්ගලයින් එකට ජීවත්වීම

3 ඉතා සංකීර්ණ බහු සංස්කෘතික රටවල් - ඉන්දියාව, ඇමෙරිකා

4 ශ්‍රී ලංකාව බහු සංස්කෘතික රටක්වීමට බලපෑ හේතු

- පිහිටීම (භූගෝලීය පිහිටීම, ඉන්දියාවයට ආසන්නව පිහිටීම)
- සංක්‍රමණ (විජය ඇතුළු පිරිස, මිහිඳු හිමි ඇතුළු පිරිස)
- ආක්‍රමණ (සේන ගුත්තික ආක්‍රමණය, කාලිංග මාඝ ආක්‍රමණය)

5 සමාජ සාධාරණත්වය බිඳවැටීමට හේතු

- අල්ලස් හා දූෂණය ඉහළ යාම
- රාජ්‍ය පාලකයින් වගකීමෙන් තොරවීම
- රාජ්‍ය පාලනයේ අකාර්යක්ෂමතාව

6 යහපාලනයක මූලික ගුණාංග

- මාධ්‍ය නිදහස ආරක්ෂා වීම
- අයිතිවාසිකම් සුරැකීම හා තහවුරු කිරීම
- මාධ්‍ය නිදහස ආරක්ෂා කිරීම

7 බහු සංස්කෘතික ජන සමාජයක යහපාලනය ක්‍රියාත්මක වීමෙන් අත්වන ප්‍රයෝජන

- එකිනෙකාට ගරු කිරීමට හුරු වේ.
- එකිනෙකා අතර විශ්වාසය තහවුරු වේ
- එකිනෙකා අතරඅවබෝධය පුළුල් වේ

8 වෙනස්කම් තුළින් එකමුතුකම තේමා කරගත් රටවල් - සිංගප්පූරුව, ස්විට්සර්ලන්තය

9 බහු සංස්කෘතික ජන සමාජයක පුරවැසියෙකු ප්‍රගුණ කළ යුතු ගුණාංග

- සමානාත්මතාව ★අන්‍ය මත ඉවසීම ★අන් ආගම්වලට ගරු කිරීම

10 බහු සංස්කෘතික ජන සමාජයක එක්සත්ව සිටීමෙන් ඇතිවන ප්‍රයෝජන

- ගැටුම් අවම වේ ★අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා වේ.
- ජාතික සමගිය වර්ධනය වේ

ආර්ථික ක්‍රම හා ආර්ථික සබඳතා

1 මූලික අවශ්‍යතා - ආහාර, නිවාස, ඇඳුම් පැළඳුම්

2 අවශ්‍යතා - මිනිසාගේ පැවැත්මට අවශ්‍ය දේ

3 වුවමනා - අවශ්‍යතා ඉටු කරගන්නා විවිධ ස්වරූප

4 මූලික ආර්ථික ප්‍රශ්න -
1. කුමක් කොපමණ නිෂ්පාදනය කරන්නේ ද
2. කෙසේ නිෂ්පාදනය කරන්නේද
3. කවුරුන් සඳහා නිෂ්පාදනය කරන්නේද

5 නිෂ්පාදනයට යොදා ගන්නා ශිල්පීය ක්‍රම - ශ්‍රම සූක්ෂම හා ප්‍රාග්ධන සූක්ෂම

6 භාණ්ඩ කොටස් දෙකකි - ආර්ථික භාණ්ඩ හාආර්ථික නොවන භාණ්ඩ

7 නිෂ්පාදක සාධක හා ගෙවීම් -
★ භූමිය - කුලිය
★ ශ්‍රමය - වැටුප
★ ප්‍රාග්ධනය - පොළිය
★ ව්‍යවසායකත්වය - ලාභය

8 ආර්ථිකයක සිදුවන ක්‍රියාවලි - නිෂ්පාදනය, බෙදා හැරීම, පරිභෝජනය

9 නිෂ්පාදනය කරන අංශ - කෘෂිකාර්මික, කාර්මික, සේවා

10 නිෂ්පාදනය කරන භාණ්ඩ ප්‍රයෝජනයට ලන්නා ආකාර අනුව භාණ්ඩ

- පාරිභෝගික භාණ්ඩ - ආහාර, ඖෂධ, ඇඳුම් පැළඳුම්
- අන්තර් භාණ්ඩ - දැව, පොහොර
- ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ - ගොඩනැගිලි, වාහන, යන්ත්‍රසූත්‍ර

11 විවිධ අර්ථ ක්‍රම

- ධනවාදි අර්ථ ක්‍රමය - ඇමෙරිකාව,ජපානය - තරඟකාරි වෙළෙඳපොළක් ඇත
- සමාජවාදි අර්ථ ක්‍රමය - කියුබාව, උ.කොරියාව - දේපළ අයිතිය රජය සතුවීම
- මිශ්‍ර අර්ථ ක්‍රමය - ශ්‍රී ලංකාව

12 පරිවර්තන ආර්ථිකයක ලක්ෂණ

- ආර්ථික ලිහිල්කරණය
- පෞද්ගලික දේපළ අයිතියට ඉඩ සැලසීම

13 ශ්‍රී ලංකාවේ වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකයේ ලක්ෂණ

- පෞද්ගලික අංශය දිරි ගැන්වීම
- රජය ව්‍යවසාය කටයුතුවලින් ඈත්වීම

14 සංවර්ධනයේ අංශ - ආර්ථික සංවර්ධනය තිරසර සංවර්ධනය, සමාජ සංවර්ධනය

15 තිරසර සංවර්ධනයේ දී සැලකිය යුතු අංශ

★පරිසර සුරක්ෂිතතාව ★ස්වාභාවික සම්පත් සංරක්ෂණය

16 සංවර්ධන ක්‍රියා නිසා ලංකාවට අත්වී තිබෙන වාසි

- ජනතාවගේ ජීවන තත්ත්වය ඉහළයාම
- යටිතල පහසුකම් දියුණුවීම
- නව රැකියා අවස්ථා ලැබීම

17 ගෝලීයකරණයේ ලක්ෂණ

- වැඩ ලෝකය පුළුල්වීම
- ගෝලීය වෙළෙඳපොළ පුළුල් වීම
- ලෝකයේ ඕනෑම රටක ජීවත්වීමට හැකිවීම

18 ගෝලීයකරණය නිසා ලෝක ආර්ථිකයේ ලක්ෂණ

- විවිධ කලාපීය සංවිධාන බිහිවීම
- බහු ජාතික සමාගම් බිහිවීම

19 ගෝලීයකරණයේ ධනාත්මක ලක්ෂණ

- ආර්ථිකය විවිධාංගීකරණය
- යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය වීම
- දේශිය සම්පත්වලින් උපරිම ප්‍රයෝජන ලබා ගත හැකි වීම

20 ගෝලීයකරණයේ ඍණාත්මක ලක්ෂණ

- බුද්ධි ගලනය
- දේශීය සම්පත් සූරාකෑමට ලක්වීම
- විදේශ ණය හා ආධාර මත යැපීමට සිදුවීම

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජයක ගැටුම් නිරාකරණය

1. මනසේ සාමය ඇති කරගැනීමට	-	භාවනා කිරීම, ස්වාභාවික පරිසරය නිරීක්ෂණය කිරීම
2. ත්‍රිකෝණ අරගල ගැටුම් (ජොහාන් ගැල්ටුන්)	-	★චර්යාව (හැසිරීම) ★සන්දර්භය (ගැටුමට පසුබිම) ★ආකල්ප (මනොවිද්‍යාත්මක සාධක
3. ගැටුම් ඇතවන පාර්ශ්ව	-	පුද්ගලයා තුළ, පුද්ගලයන් අතර,රටවල් අතර
4. ගැටුම්වලට හේතු	-	විවිධ ප්‍රතිරූප, වෙනත් අදහස්, මානසික තත්ත්ව
5. ගැටුම් වර්ග	-	අභ්‍යන්තර ගැටුම් හා අන්තර්ජාතික ගැටුම්
6. අභ්‍යන්තර ගැටුම් වර්ග	-	සූක්ෂම ගැටුම්(පවුල් ගැටුම්), සාර්ව ගැටුම්(ආගම් ගැටුම්)
7. අන්තර්ජාතික ගැටුම් වර්ග	-	මතවාදී ගැටුම් හා යුධමය ගැටුම්
8. ගැටුම් ඇතිවන මූල	-	★දේශපාලන මූල ★වාර්ගිතකත්වය ★ආගමික මතවාද
9. ගැටුම් නිරාකරණයේ ක්‍රම	-	සාකච්ඡා කිරීම, මැදිහත්කරණය, සමථකරණය

10. සාකච්ඡා ක්‍රමයේ ලක්ෂණ - ජය-ජය විසඳුම් ලැබීම, වියදම් අවම වීම, අවිධිමත් ක්‍රමයකි.
11. සේවා සේවක ගැටුම් විසඳීමට - සහමන්ත්‍රණය හා කේවල්කරණය
12. කේවල් ක්‍රමයේ ලක්ෂණ - කණ්ඩායම් ක්‍රියාවලියකි, විධිමත් ක්‍රියාවලියකි.
13. මැදිහත්කරුවෙකු තෝරා ගැනීමේදී සැලකිලිමත් විය යුතු කරුණු
    - දෙපාර්ශ්වයට ම බලපෑම් එල්ල නොකිරීම
    - දෙපාර්ශ්වය ම පිළිගන්නා අපක්ෂපාති පුද්ගලයෙකු වීම
14. බේරුම්කරුවෙකුගේ හෝ මැදිහත්කරුවෙකුගේ ගුණාංග -

    ★අවංකවීම, ★අපක්ෂපාතිබව, ★කැපවීම
15. සමථකරණය යොදා ගත හැක්කේ - පවුල් ආරවුල්, කම්කරු ආරවුල්සුළු වැරදි විසඳීම
16. සමථකරුගේ කාර්යය - ප්‍රතිවිරුද්ධ පක්ෂයන් අතර සංවාදයක් ගොඩනැගීම

    සම්මුතීන්ට එළඹීමට අවශ්‍ය වැඩපිළිවෙලක් යෝජනා කිරීම
17. ගැටුම් විසඳීමේ සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමය - විනිසීම
18. විනිසීමේ ලක්ෂණ - විත්තිකරු අධිකරණයේ පෙනී සිටිය යුතුය.

    අභියාචනා කිරීමේ හැකියාව
19. එකඟත්වයෙන් විසඳා ගත හැකි ගැටුම්- පවුල් ආරවුල්, අසල්වාසීන් සමඟ ආරවුල්
20. ගැටුම් විසඳීමට පුද්ගලයෙකු සතු ගුණාංග
    - i පුද්ගල ගුණාංග - ඉවසීම, දරාගැනීමේ ශක්තිය,සංවේදි බව, කරුණාව
    - ii සමාජයීය ගුණාංග - සවන්දීම, අන් මත ගරු කිරීම, පරිත්‍යාගශිලි බව
21. ගැටුම් සාමකාමීව විසඳා ගැනීමේ වාසි/ ප්‍රයෝජන
    - i ජීවිත හා දේපල හානි අවම වීම
    - ii සාමය ඇති වීම
    - iii මානව අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා වීම

නීතිය හා යුක්තිය

1. නීතිය පිළිබඳ නිර්වචන - ටී.එච්. ග්‍රීන්, ජෝන් ඔස්ටින්
2. නීතියේ ගුණාංග - ★යුක්ති සහගත ව හා සාධාරණ විය යුතු ය.

   ★නිරවුල් ව හා පැහැදිලිව දැක්විය යුතු ය.

   ★නීති කඩ කිරීම දඬුවම් ලැබිය හැකි වරදක් වීම
3. නීතියේ මූලශ්‍ර - ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව, ආගම, සිරිත් විරිත්
4. නීති වර්ග - දේශීය නීතිය හා අන්තර්ජාතික නීතිය
5. දේශීය නිතී - ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා නීතිය, අපරාද නීතිය සිවිල් නීතිය
6. අන්තර්ජාතික නීති - අන්තර්ජාතික පරිසර නීතිය, අන්තර්ජාතික සාගර නීතිය
7. ශ්‍රී ලංකාවේ පොදු නීතිය රෝම ලන්දේසි නීතිය
8. ලංකාවේ විශේෂ නීති - උඩරට නීතිය, තේසවලාම් නීතිය(භූමියේ චාරිත්‍රය), මුස්ලිම් නීතිය

9. ලන්දේසි අධිකරණ දිස්ත්‍රික්ක - කොළඹ, ගාල්ල, යාපනය
10. ලංකාවේ අධිකරණ - ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය, අභියාචනාධිකරණය, මහාධිකරණය
11. අධිකරණ බලය සහිත ආයතන - කාති උසාවි, සමථ මණ්ඩල, වෙල් කුලී මණ්ඩල
12. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ප්‍රධානී - අගවිනිසුරුතුමා
13. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ බලතල - ජනාධිපති පෙත්සම් විභාග කිරීම, උපදේශනාත්මක අධිකරණ බලය
14. අභියාචනාධිකරණ බලතල - පාර්ලිමේන්තු පෙත්සම් විභාග කිරීම,විවිධ ආඥා නිකුත් කිරීම
15. පළාත්බද මහාධිකරණ බලය - වාණිජ ආරවුල් විසඳීම, පහළ අධිකරණවල අභියාචනා විසඳීම
16. මහාධිකරණයේ බලතල - නාවුක අධිකරණ බලය, බරපතල අපරාධ පිළිබඳ අදිකරණ බලය
17. දිසා අධිකරණය විසඳන නඩු - විවාහ සම්බන්ධ නඩු, ඉඩම් නඩු, බෙදුම් නඩු
18. මහේස්ත්‍රාත් අධිකරණය විසඳනුයේ- මැතිවරණ සම්බන්ධ වැරදි, මහජන ආරක්ෂාව සම්බන්ධ වැරදි
19. නීතිය පිළිබඳ ඉහළ ම තලයේ භූමිකා/ නීතිය ක්‍රියාවඉ නංවන නිලධාරීන් තිදෙනා

★අග්‍රවිනිශ්චයකාරතුමා ★අධිකරණ ඇමති ★නීතිපති

20. ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධාන නීති නිලධාරියා = නීතිපතිතුමා
21. නීතිපතිතුමාගේ කාර්යය -
    - රාජ්‍ය සම්බන්ධ නඩුවලදී රජයට අවශ්‍ය උපදෙස් ලබා දීම
    - රාජය හෝ රාජ්‍ය ආයතන සම්බන්ධ කටයුතුවල දී රජය වෙනුවෙන් පෙනී සිටීම
22. නීතිපතිතුමාට සහාය වන නිලධාරීන්

★රජයේ අධි නීතිඥවරුන් ★සොලිසිටර් ජනරාල්

23. ආරවුල් විසඳීමේ විකල්ප ක්‍රම
    - බේරුම්කරණය
    - ඔම්බුඩ්ස්මන්වරයා වෙත යොමු වීම (පරිපාලන ක්‍රියා මඟින් මිනිස් අයිතිවාසිකම් කඩ ව විට
    - මානව හිමිකම් කොමිසම වෙත යොමු වීම
24. නීතියේ ආධිපත්‍යය සහිත සමාජයක ලක්ෂණ
    - ස්වාධීන අධිකරන පද්ධතියක් පැවතීම
    - සාධාරණ ව හා අප්‍රමාදව යුක්තිය පසිඳලීම
    - නීතිය ඉදිරියේ සැමට සමානාත්මතාව
25. අධිකරණයෙ ස්වාධීනත්වය ඇති කිරීමට ගෙන ඇති පියවර
    - විනිශ්චයකරුවන් ඉවත් කිරීමට විධිවිධාන දැක්වීම
    - අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව පිහිටුවීම

26. අපක්ෂපාතිව යුක්තිය පසිඳලීම සිදු නොවීම නිසා ඇති වන තත්ත්ව

★රට තුළ අපරාධ හා දූෂණ වැඩි වීම ★යුක්තිය ඉටු කිරීමට අනියම් ක්‍රම භාවිතය

★නීතිය වෙනුවට අවනීතිය ඉදිරියට ඒම

<u>ආණ්ඩුවේ විවිධ ස්ථර</u>

1. ශ්‍රී ලංකාවේ වර්තමානයේ ක්‍රියාත්මක වන ආණ්ඩු ක්‍රමය - ඒකීය ආණ්ඩුක්‍රමය
2. ඒකීය රාජ්‍යය - මහා බ්‍රිතාන්‍යය, ශ්‍රී ලංකාව, ජපානය, ප්‍රංශය
3. ආණ්ඩුක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණ
   - i 1833 - කෝල්බෲක් ආණ්ඩුක්රමය - දිවයින පළාත් පහකට බෙදීම, අනිවාර්ය සේවා රාජකාරි ක්රමය අහෝසි කිරීම
   - ii 1910 - කෲව් මැකලම් ආණ්ඩුක්රමය - සීමිත ඡන්ද බලය හඳුන්වාදීම
   - iii 1921 - මැනිං ආණ්ඩුක්රමය - පළාත්බද නියෝජනය
   - iv 1931 - ඩොනමොර් ආණ්ඩුක්රමය - විධායක කාරක සභා ක්රමය, සර්ව ජන ඡන්දබලය, රාජ්ය මන්ත්රණ සභාව
   - v 1947 - සෝල්බරි ආණ්ඩු ක්‍රමය - කැබිනට් ආණ්ඩුක්‍රමයක් හඳුන්වාදීම, ද්වි මාණ්ඩලික පාර්ලිමේන්තුව, අග්‍රාණ්ඩුකාර තනතුර ඇති කිරීම
4. ඩොනමෝර් ආණ්ඩුක්‍රමයේ රාජ්‍ය නිලධාරීන් - රාජ්‍ය ලේකම්, නීති ලේකම්. මුදල් ලේකම්
5. ශ්‍රී ලංකාව ස්වාධීන ජනරජයක් බවට පත් වූයේ - 1972
6. ***1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව***
   - ව්‍යවස්ථාදායකය ජාතික රාජ්‍ය සභාව ලෙස නම් කිරීම
   - ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා අධිකරණයක් පිහිටුවීම
   - අග්‍රාණ්ඩුකාර ධූරය වෙනුවට ජනාධිපති ධූරය හඳුන්වාදීම
7. ***1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව***
   - විධායක ජනාධිපති ධූරය හඳුන්වාදීම
   - සමානුපාතික නියෝජන ක්‍රමය හඳුන්වාදීම ★ව්‍යවස්ථාදායක, පාර්ලිමේන්තුව ලෙස නම් කිරීම
8. පරිපාලන දිස්ත්‍රික්ක ගණන - 25
9. ශ්‍රී ලංකාවේ බලය බෙදීමට ලත් උත්සහයන් - 1928 ඩොනමෝර් කොමිෂන් සභා වාර්තාව
   1980 දිස්ත්‍රික් සංවර්ධන සභා පිහිටුවීම
10. බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේ මුලින් ම පිහිටවූ මහ නගර සභා - කොළඹ, ගාල්ල, මහනුවර
11. ප්‍රාදේශීය ස/භා පිහිටවූයේ - 1987

12. ප්‍රදේශීය ඒකකවලට බලය විමධ්‍යගත කිරීමට හේතු
    - ජනතාවගේ මූලික අවශ්‍යතා පහසුවෙන් ඉටු කිරීම
    - මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ කාර්යයන් ලිහිල් කිරීම
13. බලය විමධ්‍යගත කිරීමේ දී මතුවන ගැටලු - මුදල් උපායා ගැනීමේ දුෂ්කරතා
    සම්පත් බෙදි යාමේ විෂමතා ඇති වීම

14. මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යුහය/ ආයතන/කොටස්හා කාර්යය

- ව්‍යවස්ථාදායකය - නීති පැනවීම, අයවැය/මුදල් පාලනය, විධායකය පාලනය
- විධායකය - නීති ක්‍රියාත්මක කිරීම, රාජ්‍ය සේවය පාලනය
- අධිකරණය - යුක්තිය පදිදලීම, පුරවැසි අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම

15. විධායකයේ ප්‍රධානියා, සන්නද්ධ සේවාවල සේනාධිනායකයා, - ජනාධිපති
16. ජනාධිපති සතු ව්‍යවස්ථාදායක බලතල - පාර්ලිමේන්තුව ඇමතීම හා සංදේශ යැවීම, පාර්ලිමේන්තුව කැඳවීම, වාර අවසාන කිරීම, විසුරුවීම
17. පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරු - මහජන ඡන්දයෙන් - 196 , ජාතික ලැයිස්තුවෙන් - 29
18. පළාත් පාලන ආයතන - මහ නගර සභා, (නගරාධිපති) නගර සභා, (සභාපති) ප්‍රාදේශීය සභා (සභාපති)
19. මහ නගර සභාවලට ඇති බලතල - කුණු කසල ඉවත් කිරීම, නගර අලංකාර කිරීම
20. පළාත් පාලන ආයතනවලට පැවරී ඇති කාර්යය තේමා - 03

   i පොදු මංමාවත් - මංමාවත් ඉදි කිරීම, මංමාවත් නඩත්තු කිරීම
   ii මහජන සෞඛ්‍යය - මහජන වැසිකිළි ඉදි කිරීම හා නඩත්තුව, පීඩා පරීක්ෂා කිරීම
   iii පොදු උපයෝගිතා සේවා - ජල සම්පාදනය, මහජන වෙළෙඳපොළ පවත්වාගෙන යාම.

21. පළාත් සභාවල හා පළාත් පාලන ආයතනවල ප්‍රයෝජන

- පහජන උපයෝගිතා සේවා පහසුවෙන් ලබා ගත හැකිවීම
- ප්‍රාදේශීය හා ජාතික නායකයින් බිහිවීමට අවස්ථාව ලැබීම

22. ආණ්ඩුවේ විවිධ ස්තර මගින් පුරවැසියා කෙරෙහි ඉටුවිය යුතු වගකීම්

- නීතිය හා සාමය ආරක්ෂාකිරීම ★සංස්කෘතික උරුම ආරක්ෂා කිරීම
- පරිසරය සංරක්ෂණය කිරීම

23. ආණ්ඩුවේ විවිධ ස්තර කෙරෙහි පුරවැසි වගකීම් හි යුතුකම්

- කුණු කසල නිසි ලෙස බැහැර කිරීම ★ඵලදායී ජීවන වෘත්තියක නියැලීම
- පරිසරය ආරක්ෂා කිරීම ★අන්මත ඉවසීම හා සාධාරණව කටයුතු කිරීම

<u>මානව හිමිකම් හා යුතුකම්</u>

1. මානව හිමිකම් - මිනිසාට උපතින් ම හිමිවන හිමිකම්
2. මූලික අයිතිවාසිකම් - ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට ඇතුළත් කර ඇති මානව අයිතිවාසිකම්
3. මානව අයිතිවාසිකම් දිනා ගැනීමේ ඓතිහාසික අවස්ථා

   ★ක්‍රි.ව. 1917 රුසියන් විප්ලවය ★ක්‍රි.ව. 1776 ඇමරිකානු නිදහස් ප්‍රකාශනය

4. මානව අයිතිවාසිකම් වර්ග - දේශපාලන අයිතිවාසිකම්, ආර්ථික අයිතිවාසිකම්, සිවිල්
5. මානව හිමිකම් ආරක්ෂා කිරීමට එක්සත් ජාතීන්ගේ මානව හිමිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශනය

6. සිවිල් හා දේශපාලන අයිතිවාසිකම්

★ජීවත් වීමට ඇති අයිතිය ★ගමනාගමනයට ඇති නිදහස

7. ආර්ථික, සමාජ සංස්කෘතික අයිතිවාසිකම්

★අධ්‍යාපනය ලැබීමට ඇති අයිතිය, ★වැඩ කිරීමට ඇති අයිතිය

8. අයිතිවාසිකම් භුක්ති විඳින විශේෂ පුද්ගල කණ්ඩායම්

කාන්තාවන් ළමයින් වැඩිහිටියන්

9. කාන්තාවන්ට හිමි අයිතිවාසිකම් (සිඩෝ සම්මුතිය අනුව) - සිවිල් හා දේශපාලන අයිතිවාසිකම්
අධ්‍යාපනයට හා පුහුණුවට ඇති අයිතිය

10. කාන්තා අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමට ශ්‍රී ලංකා රජය ගෙන ඇති පියවර

- කාන්තා කටයුතුපිළිබඳ වෙනම අමාත්‍යාංශයක් පිහිටුවීම
- සෑම පොලීසියක ම ළමා හා කාන්තා කටයුතු අංශයක් පිහිටුවීම
- 1933 දී කාන්තා ප්‍රඥප්තිය සකස් කිරීම

11. ළමා අයිතිවාසිකම්ආරක්ෂා කිරීමේ විශේෂ අරමුණු

★ආරක්ෂාව ★පැවැත්ම ★සංවර්ධනය

12. ළමා අයිතිවාසිකම් සම්සුතිය සකස් කිරීමට ගත් මූලධර්ම

★සහභාගීත්වය ★ළමයාගේ උපරිම යහපත ★පැවැත්ම සහ සංවර්ධනය

13. ළමා අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමට ශ්‍රී ලංකා රජය ගෙන ඇති පියවර

- පරිවාස හා ළමා ආරක්ෂක සේවා දෙපාර්තමේන්තුව පිහිටුවීම
- සෑම පොලීසියක ම ළමා හා කාන්තා කටයුතු අංශයක් පිහිටුවීම
- ශ්‍රී ලංකා ළමා දුරකථන සේවය (1929) පිහිටුවීම

14. කාර්මික සාමය ඇති කිරීමට ලංකා රජය සම්මත කරගත් අණ පනත්

★කාර්මික ආරවුල් පනත ★සේවක අර්ථ සාධක අරමුදල් පනත

15. ශ්‍රී ලංකාවේ පරිසර සංරක්ෂණයට ඇති ප්‍රධාන ආයතනය - මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිට

16. පරිසර සංරක්ෂණය සම්බන්ධ ආයතන

★පරිසර අමාත්‍යාංශය ★වන ජීවි සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව

★වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව

17. මානව හිමිකම් කඩ වූ විට ගත හැකි ක්‍රියාමාර්ග

- ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය වෙත පැමිණිල්ලක් යොමු කිරීම
- මානව හිමිකම් කොමිසම වෙත ඉදිරිපත්වීම

18. අයිතිවාසිකම් හා බැඳුණු යුතුකම් - නීතිමය යුතුකම් හා සදාචාරාත්මක යුතුකම්

පාරිසරික ගැටලු හා තිරසර සංවර්ධනය

1. පරිසරය සකස් වී ඇති සංරචක - ජෛවී සංරචක හා අජෛවීය සංරචක
2. ස්වාභාවික පරිසරයට අයත් ප්‍රපංච - වනාන්තර, කඳු, පක්ෂීන්
3. ස්වාභාවික පරිසරයට අයත් සංසිද්ධි - ජල චක්‍රය, කාබන් චක්‍රය
4. පරිසරයෙන් ලැබෙන සේවා - ★ජීව උපකාරක සේවා
   ★ආර්ථික උපකාරක සේවා (අමුද්‍රව්‍ය හා බලශක්තිය)
   ★අපද්‍රව්‍ය අවශෝෂක සේවා
5. පාරිසරික ගැටලුවලට ප්‍රධාන හේතුව - සම්පත් අධි පරිභෝජනය
6. පාරිසරික ගැටලු ඇතිවන ආකාර - ස්වාභාවික ක්‍රියා මඟින් හා මිනිස් ක්‍රියාකරකම් මඟින්
7. පාරිසරික ගැටලු - ජලය දූෂණය වීම. වායු දූෂණය වීම,ගෝලීය උණුසුම වැඩිවීම
8. ජල දූෂණය වන ක්‍රම - ★කර්මාන්තශාලාවල අපද්‍රව්‍ය ජලයට එක් කිරීම
   ★ කෘෂි රසායනික ද්‍රව්‍ය ජලයට එක්වීම
   ★ගෘහස්ථ කුණු කසල ජලයට එකතුවීම
9. ජලය දූෂණය වීමෙන් ඇතිවන ගැටලු - ජලජ ජීවීන් මිය යාම, පරිසර සුන්දරත්වය විනාශවීම
10. ශිලා ගෝලයට සිදුවන බලපෑම් - විවිධ කැනීම් කටයුතු සිදු කිරීම
    කසල අවිධිමත් ලෙස බැහැරකිරීම
11. ශිලා ගෝලයට හානි වීමේ ප්‍රතිඵල - පස නිසරුවීම, ලෙඩ රෝග බෝ වීම
12. වන හායනය නිසා ඇතිවන ප්‍රතිඵල - පාංශු ඛාදනය වීම, පරිසර සුන්දරත්වය විනාශවීම
13. වන හායනය අවම කිරීමට ගත හැකි පියවර - ★රුක් රෝපණය කිරීම,
    ★පරිසර නීතිවලට අනුව කටයුතු කිරීම
    ★කැලෑ ගිනි තැබීමෙන් වැළකීම
14. වායුගෝලයේ වඩි ලෙස ඇති වායු - නයිට්‍රජන්, ඔක්සිජන්, ආගන්
15. වායු දූෂණයට හේතවන වායූන් - කාබන්ඩයොක්සයිඩ්, නයිට්‍රජන් ඔක්සයිඩ්, මීතේන්
16. වායු දූෂණය වන ක්‍රම - ★වනාන්තර විනාශ කිරීම
    ★කසල පිළිස්සීම
    ★කර්මාන්ත ශාලා මඟින් පිට කරන දුම් වායුගෝලයට එකතු වීම
17. වායු දූෂණය වීමෙන් ඇති වන බලපෑම් - ශ්වසන රෝග ඇතිවීම, ගෝලීය උණුසම වීම, හිම කඳු දියවීම
18. දේශගුණික වෙන්ස්වීම් නිසා ඇති වන ප්‍රතිඵල/බලපෑම්
    * ගෝලීය උෂ්ණත්වය ඉහළ යාම
    * ලෙඩ රෝග ව්‍යාප්ත වීම
    * වර්ෂාපතන රටාව වෙනස්වීම
19. ජෛව පරිසරයට හානිබවීම නිසා ඇති වන ප්‍රතිඵල
    ★පරිසර සමතුලිතතාව බිඳ වැටීම ★ආවේණික ශාක හා සතුන් විනාශ වීම

20. සමාජ පරිසරයට සිදු වී ඇති බලපෑම් - ★සමාජ විරෝධි ක්‍රියා වැඩිවීම,
★සමාජ සබඳතා බිඳ වැටීම
★පවුල් සබඳතා බිඳ විටීම
21. පරිසරය ආරක්ෂා රජය ගත යුතු ක්‍රියාමාර්ග
* දැනුවත් කිරීම් වැඩසටහන් මඟින් පුරවැසි ආකල්ප සංවර්ධනය කිරීම
* පරිසර නීති රීති නිසි ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීම
22. පරිසරය ආරක්ෂා කිරීමට පුරවැසි යුතුකම් - කසල නිසි ලෙස බැහැර කිරීම
පරිසර නීතිරීතිවලට අනුව කටයුතු කිරීම
සම්පත් අරපිරිමැස්මෙන් භාවිත කිරීම
23. සංවර්ධනය මැනීමේ අරමුණු - සංවර්ධන ගැටලුහඳුනා ගැනීම
සංවර්ධන විසඳුම් සෙවීමට
රටවල් සමඟ සැසඳීමට හැකිවීම
24. සංවර්ධන මිනුම් - 1. සාම්ප්‍රදායික මිනුම් - දළ ජාතික නිෂ්පාදනය, ආර්ථික වර්ධන වේගය
2. නූතන මිනුම් - මානව සංවර්ධන දර්ශකය, දුරකථන ඝනත්වය
25. භෞතික ජීවන තත්ත්ව දර්ශකය නූතන (මිනිමකි) සකස් කිරීමට ගත් දර්ශක -
සාක්ෂරතාව, උපතේ දී ආයු අපේක්ෂාව, ළදරු මරණ අනුපාතය
26. මානව සංවර්ධන දර්ශකය මැනීමට - උපතේ දී ආයු අපේක්ෂාව, අධ්‍යාපනය, ක්‍රය ශක්තිය
27. සංවර්ධනය අනුව රටවල් - ★සංවර්ධිත රටවල් - ඇමෙරිකාව, ජපානය, කැනඩාව
★සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල් - ලංකාව,ඉන්දියාව
28. සංවර්ධිත රටවල් මුහුණු දෙන ගැටලු - පරිසර දූෂණය, වෙළෙඳපොළ තරඟය, ත්‍රස්තවාදය
29. සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල් මුහුණු දෙන ගැටලු - විරැකියාව, මන්දපෝෂණය, ත්‍රස්තවාදී ගැටලු
30. සංවර්ධිත රටවල ලක්ෂණ - නාගරික ජන සංඛ්‍යාව වැඩිය, ආයු අපේක්ෂාව ඉහළය
31. සංවර්ධනය වන රටක් ශ්‍රී ලංකාවේ විශේෂත්වය -
★ආයු අපේක්ෂාව ඉහළ මට්ටමක පැවතීම ★ළදරු මරණ හා මාතෘ මරණ පහළ මට්ටමක පැවිතීම
32. ශ්‍රී ලංකාව සංවර්ධන අභියෝග ජය ගැනීමට ගෙන ඇති ක්‍රියාමාර්ග
★සංචාරක කර්මාන්තය දියුණු කිරීම. ★යටිතල පහසුකම් දියුණු කිරීම
★අපනයනය විවිධාංගීකරණය
33. තිරසර සංවර්ධනයේදී ලඟාකර ගත යුතු අභියෝග
- පරිසර සංවර්ධනය - ආකල්ප සංවර්ධනය, මූලික මිනිස් අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීම
- ආර්ථික සංවර්ධනය - පරිසර හිතකාමී සම්පත් පරිහරණය, පරිසර සෞන්දර්ය රැක ගැනීම
- සමාජයීය අවශ්‍යතා - ලාභ ලැබීමේ නිෂ්පාදන ආකල්ප පාලනය
34. සම්පත්වල ඵලදායිතාව වැඩි කිරීමට භාවිකවන ක්‍රම - 3R සංකල්පය, 5S සංකල්පය, හරිත ඵලදායිතාව
35. 3R සංකල්පය - අවම කිරීම(reduce), නැවත භාවිතය(reuse), ප්‍රතිචක්‍රීයකරණය(recycle)
36. තිරසර සංවර්ධනය සඳහා පුරවැසි යුතුකම් - බලශක්ති සංරක්ෂණය,

අධි පරිභෝජනයෙන් වැළකීම,

කසල නිසි ලෙස බැහැර කිරීම

37. තිරසර සංවර්ධනය සඳහා රජයේ වගකීම් - පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරු කිරීම
පරිසර හිතකාමී ජීවන රටාවකට ජනතාව යොමු කරවීම
පරිසර සංරක්ෂණ වැඩසටහන් සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක කිරීම

ජාත්‍යන්තර සබඳතා

1. ජාත්‍යන්තර සබඳතා පැවැත්වීමේ අරමුණු
    - රටකට තනිව සපුරාගත නොහැකි අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීම
    - ප්‍රබල රාජ්‍යවලින් එල්ල වන තර්ජනවලින් ආරක්ෂා වීම
2. ජාත්‍යනත්‍ර සබඳතා වර්ධනයවීමට බලපා ඇති සාධක -
    - අතිරික්ත නිෂ්පාදන අලෙවි කර ගැනීම
    - අවශ්‍යතා සියල්ල තම රට තුළ නිපදවා ගත නොහැකි වීම
3. බලවත් රාජ්‍ය දුබල රාජ්‍ය වෙත බලපෑම් එල්ල කරන ක්ෂේත්‍ර/ ලංකාවට බලපෑම් එල්ල කරන ආකාර
    1. ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳාම
    2. රැකියා සැපයීම
    3. ණය හා ආධාර ලබා දීම
4. කලාපීය සංවිධාන පිහිටුවීමේ අරමුණු - යුධමය අරමුණු හා ආර්ථික සහයෝගීතාව ඇති කිරීම
5. යුධමය අරමුණු මත සංවිධාන - නෝටෝ සංවිධාන, වෝර්සෝ සංවිධානය
6. ආර්ථික සහයෝගීතාව ඇති කිරීමට - යුරෝපා අර්ථික ප්‍රජාව, යුරෝපා හවුල
7. ආසියානු කලාපයේ කලාපීය සංවිධාන -
    - සාර්ක් සංවිධානය - ශ්‍රී ලංකාව, ඉන්දියාව, නේපාලය
    - කොළඹ ක්‍රමය - ශ්‍රී ලංකාව, ඉන්දියාව, ජපානය, ඇමෙරිකාව
    - බිම්ස්ටෙක් - ශ්‍රී ලංකාව, ඉන්දියාව, බංගලාදේශය
    - ආසියාන් ක්‍රමය - මැලේසියාව, පිලිපීනය,තායිලන්තය

8. සාර්ක් සංවිධානයේ වෙළෙඳ ගිවිසුම්
    - දකුණු ආසියානු වරණාත්මක වෙළෙඳ ගිවිසුම - තීරු බදු සහන ලබාදීම
    - දකුණු ආසියානු නිදහස් වෙළෙඳ ගිවිසුම - ආර්ථික සහයෝගීතාව තර කිරීම
9. ආසියාන් සංවිධානය පිහිටුවීමේ අරමුණු - 1. සමාජික රටවල ජන ජීවිතය උසස් කිරීම
    2. සහයෝගීතාව මත ඒකාබද්ධ ආර්ථිකයක් ක්‍රියාත්මක කිරීම
10. අන්තර්ජාතික සංවිධාන - එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය, පොදු රාජ්‍ය මණ්ඩලය
11. එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධාන ව්‍යුහය - මහ මණ්ඩලය. ලේකම් කාර්යාලය, ආරක්ෂබ මණ්ඩලය
12. ආරක්ෂක මණ්ඩලයේ නිත්‍ය සාමාජික රටවල් - චීනය, ඇමෙරිකාව, බ්‍රිතාන්‍යය, ප්‍රංශය, රුසියාව

[Downloaded from Past Papers Wiki - Most Extensive Wikipedia of Past Papers!]

13. ජාත්‍යන්තර සබඳතා පවත්වාගෙන යනු ලබන ආකාර -

- ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳාම (ද්වි පාර්ශ්වීය වෙළෙඳාම හා බහු පාර්ශ්වීය වෙළෙඳාම)
- විදේශ ආධාර (පරිත්‍යාග, ණය, භාණ්ඩ හා සේවා)
- තානාපති සේවය

14. තානාපතිවරුන්ගේ කාර්යය - තම රටේ ප්‍රතිපත්ති අවබෝධ කර දීම
රාජ්‍ය අතර මිත්‍රත්වය වර්ධනය කිරීම

15. තානාපතිවරුන්ගේ ගුණාංග - තම රට හා තමා සේවය කරන රට පිළිබඳ අවබෝධයෙන් යුතුවීම
තම වෘත්තීය නිදහස, නීතිරීති, ආචාරධර්ම පිළිබඳ මනා අවබෝධය

PAST PAPERS WIKI

WWW.PastPapers.WiKi

[Downloaded from Past Papers Wiki - Most Extensive Wikipedia of Past Papers!]